

**ОГЛЯД ЗМІН,
передбачених Законом України
«Про внесення змін до деяких законодавчих
актів України щодо харчових продуктів»
від 22 липня 2014 року № 1602-VII**

Підготовлено Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів за участю експертів проекту IFC «Інвестиційний клімат в аграрному секторі України» та проекту ЄС «Вдосконалення системи контролю безпеки харчових продуктів в Україні»

Зміст

Вступ.....	2
Перелік документів дозвільного характеру та дозвільних процедур, які скасовано ЗУ № 1602.....	4
I. ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗПЕЧНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ».....	7
1.1. Зміни, внесені до переліку та значень вживаних термінів.....	7
1.2. Сфера дії Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».....	9
1.3. Система центральних органів виконавчої влади у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів.....	10
1.4. Оператор ринку, його права та обов'язки.....	12
1.5. Харчові продукти та інші об'єкти санітарних заходів.....	18
1.6. Лабораторії.....	23
1.7. Державний контроль.....	26
1.8. Забій тварин.....	34
1.9. Відповідальність.....	35
1.10. Інші важливі питання.....	36
II. ЗМІНИ ДО КОДЕКСІВ.....	37
2.1. Зміни, внесені до Кодексу України про адміністративні правопорушення.....	37
2.2. Зміни, внесені до Господарського кодексу України.....	38
III. ЗМІНИ ДО ІНШИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ.....	39
3.1. Зміни до Закону України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції».....	39
3.2. Зміни до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів».....	40
3.3. Зміни до Закону України «Про захист прав споживачів».....	41
3.4. Зміни до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».....	46
3.5. Зміни до Закону України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції».....	47
3.6. Зміни до Закону України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності».....	48
3.7. Зміни до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання».....	49
IV. ЗМІНИ ДО ДЕКРЕТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ.....	51
4.1. Зміни до Декрету Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію»...51	

Вступ

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» від 22 липня 2014 року за № 1602-VII (далі – ЗУ № 1602) було прийнято з метою проведення реформи системи державного регулювання відносин, пов'язаних з безпечністю харчових продуктів.

Завданням вищезазначеної реформи є запровадження інтегрованого контролю за безпечністю та якістю харчових продуктів за принципом «від лану – до столу» та створення такої системи державного контролю, яка водночас зможе забезпечити належний рівень захисту життя та здоров'я споживачів і не створюватиме необґрунтованого навантаження на бізнес, та буде відповідати викликам сьогодення.

Задля досягнення мети реформи було:

- переглянуто функції контролюючих органів у сфері безпечності харчових продуктів та прийнято концепцію єдиного контролюючого органу;
- переглянуто підходи до відповідальності за дотриманням вимог безпечності і якості харчових продуктів операторами ринку харчових продуктів;
- здійснено гармонізацію норм харчового законодавства з відповідними нормами Європейського Союзу та кращими світовими практиками.

Повноцінна імплементація положень ЗУ № 1602 має надати змогу:

- зосередити повноваження щодо контролю за безпечністю харчових продуктів в одному органі виконавчої влади, що надасть змогу використовувати наявні державні ресурси з більшою результативністю, привести національну систему державного контролю за безпечністю харчових продуктів у відповідність до законодавства Європейського Союзу, а також забезпечити її ефективне та результативне функціонування;
- забезпечити належний рівень захисту життя, здоров'я та інтересів споживачів;
- створити більш сприятливі умови для ведення бізнесу шляхом оптимізації кількості перевірок операторів продовольчого ринку, зменшення витрат, пов'язаних із проведенням контролю та отриманням дозвільних документів;
- підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції, а відтак розширити ринки її збуту, що матиме позитивний вплив на розвиток національної харчової промисловості в цілому. Слід зауважити, що тільки за умови гармонізації національного законодавства в сфері безпечності та якості харчових продуктів з європейським можна говорити про повноцінний експорт української продовольчої продукції до країн ЄС;
- збільшити надходження до Державного бюджету.

Внаслідок прийняття ЗУ № 1602 Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» було викладено у новій редакції та внесено зміни до 10 законодавчих актів, серед яких:

- Кодекси – 2;
- Закони – 7;
- Декрети – 1.

[ЗУ № 1602](#) скасовує майже чотири десятки документів дозвільного характеру і дозвільних процедур та містить більше 150 інших змін¹.

В той же час, цей документ не є вичерпним описом змісту [ЗУ № 1602](#) і не повинен використовуватися для прийняття комерційних рішень. Стосовно всіх юридичних питань, пов'язаних із положеннями [ЗУ № 1602](#), необхідно звернутися до незалежних юристів.

Зазначений документ було підготовлено [Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів](#) за участю експертів проекту IFC «Інвестиційний клімат в аграрному секторі України» та проекту ЄС «Вдосконалення системи контролю безпеки харчових продуктів в Україні».

¹ Застереження – скасування того чи іншого документа дозвільного характеру та/або дозвільної процедури не означає, що відповідна сфера відносин не регулюватиметься іншими дозволами, ліцензіями, сертифікатами, атестатами тощо, або те, що держава буде позбавлена можливості здійснення контролю (нагляду) у відповідній сфері. Навпаки, скасування нижчезазначених документів дозвільного характеру та дозвільних процедур демонструє, що їх існування дублює собою інші існуючі дозволи, ліцензії, сертифікати, атестати, процедури контролю (нагляду) тощо.

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ ДОЗВІЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ТА ДОЗВІЛЬНИХ ПРОЦЕДУР, ЯКІ СКАСОВАНО ЗУ № 1602

Перелік документів дозвільного характеру та дозвільних процедур, які стосуються харчової продукції та скасовано ЗУ № 1602, наведено у Таблиці 1.

Таблиця 1.

№	Документи дозвільного характеру та дозвільні процедури, які стосуються харчової продукції та скасовано ЗУ № 1602
1	Експлуатаційний дозвіл оператора потужностей (об'єктів), що здійснюють в Україні діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі
2	Експлуатаційний дозвіл оператора потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та для агропродовольчих ринків
3	Ветеринарне свідоцтво
4	Ветеринарна картка
5	Довідки, видані державними інспекторами ветеринарної медицини або уповноваженими лікарями ветеринарної медицини, що підтверджують ветеринарно-санітарний стан харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі
6	Державна ветеринарно-санітарна експертиза
7	Санітарно-епідеміологічний сертифікат (гігієнічний сертифікат) на харчові продукти і напої
8	Державна санітарно-епідеміологічна експертиза щодо безпечності харчових продуктів
9	Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо безпечності харчових продуктів
10	Санітарно-епідеміологічний сертифікат (гігієнічний сертифікат) на харчові продукти і напої
11	Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи для державної реєстрації нормативних документів на виробництво питної води
12	Експертний висновок (ветеринарний)
13	Сертифікат придатності для споживання людиною
14	Сертифікація продукції, на яку в державних стандартах та в інших нормативно-технічних документах є вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя населення
15	Сертифікація продовольчої сировини, харчових продуктів, а також матеріалів, обладнання і виробів, що використовуються при їх виготовленні, зберіганні, транспортуванні та реалізації
16	Міжнародний санітарний сертифікат

17	Погодження технічних умов виробництва харчових продуктів
18	Погодження проектів потужностей (об'єктів) для виробництва та обігу харчових продуктів
19	Державна реєстрація харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів дієтичних добавок
20	Декларація виробника сільськогосподарської продукції, призначеної для споживання людиною, харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів або допоміжних матеріалів для переробки
21	Погодження технології виробництва виробниками, що здійснюють діяльність з виробництва харчових продуктів, підконтрольних санітарній та ветеринарній службам
22	Довідка, яка засвідчує ветеринарно-санітарний стан потужності (об'єкта) походження тварин, які направляються на забій
23	Погодження офіційним лікарем ветеринарної медицини призначення та звільнення працівників служби ветеринарної медицини суб'єкта господарювання
24	Дозвіл на надання на етикетці інформації про дієтичні та функціональні властивості харчового продукту
25	Затвердження тексту для етикетування харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок
26	Погодження тексту реклами харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок
27	Погодження тексту для використання у маркуванні питної води
28	Державна реєстрація виробником питної води нормативних документів на виробництво питної води
29	Санітарно-епідеміологічний контроль сільськогосподарської продукції, яка ввозиться на митну територію України
30	Державна санітарно-епідеміологічна експертиза продукції, отриманої з використанням ГМО, для обґрунтування висновку щодо її безпечності для здоров'я і життя людини
31	Державна реєстрація продукції, виробленої з ГМО
32	Державна реєстрація косметичних засобів, лікарських засобів, які містять ГМО або отримані з їх використанням
33	Державна реєстрація кормових добавок та ветеринарних препаратів, які містять ГМО або отримані з їх використанням
34	Декларація про відповідність (для отримання виробником права маркувати продукцію національним знаком відповідності)
35	Державна експертиза нового (модернізованого) товару на його відповідність вимогам щодо безпеки для життя, здоров'я і майна споживачів, а також навколишнього природного середовища
36	Дозвіл на впровадження нових технологічних процесів виробництва та оброблення харчових продуктів, а також матеріалів, що контактують з продовольчою сировиною

	чи харчовими продуктами під час виготовлення, зберігання, транспортування та реалізації
37	Декларація виробника про відповідність на кожну партію харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матеріалів

I. ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗПЕЧНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ»

1.1. Зміни, внесені до переліку та значень вживаних термінів

1.1. Терміни:

1.1.1. Було уточнено визначення термінів «акредитована лабораторія», «ароматизатори», «безпечний харчовий продукт», «виробництво», «дієтична добавка», «допоміжний матеріал для переробки», «експлуатаційний дозвіл», «непридатний харчовий продукт», «забруднення», «забруднююча речовина», «міжнародні стандарти, інструкції та рекомендації», «належний рівень захисту здоров'я людей», «небезпечний фактор (у харчових продуктах)», «небезпечний харчовий продукт», «обов'язкові параметри безпечності», «оцінка ризику», «партія», «повідомлення про ризик», «потужності», «ризик», «стандарт», «технічний регламент», «технологічний ароматизатор», «управління ризиком», «НАССР (система аналізу ризиків та контролю (регулювання) у критичних точках)».

1.1.2. Надано визначення таким термінам, як «валідація», «вилучення харчового продукту», «вода морська чиста», «вода питна», «вода чиста», «гігієнічні вимоги», «заклад громадського харчування», «інгредієнт», «інформація про харчовий продукт», «кінцевий споживач», «компетентний орган», «компонент», «корегувальні дії», «корекція», «малі потужності», «маркування», «методичні настанови», «окремі показники якості харчового продукту», «пакування», «партія вантажна», «перевірка відповідності на державному кордоні», «первинна продукція», «первинне виробництво», «первинне пакування», «попередня документальна перевірка на державному кордоні», «матеріали, що контактують з харчовими продуктами», «програма-передумова», «простежуваність», «реалізація», «рухомі та/або тимчасові потужності», «стадії виробництва та обігу харчових продуктів», «технічні умови», «традиційний харчовий продукт», «уповноважена особа», «фізична перевірка на державному кордоні», «харчовий продукт для спеціальних медичних цілей», «харчовий продукт для контролю ваги», «харчовий продукт тваринного походження».

1.1.3. Виключено терміни «ароматичний препарат», «ароматична речовина», «безпечність харчового продукту», «виробник», «ідентифікація», «копильний ароматизатор», «м'ясо», «належна практика виробництва», «пестицид», «придатність харчового продукту або придатний харчовий продукт», «сільськогосподарська продукція», «якість харчового продукту».

1.1.4. Нова редакція [Закону](#) не передбачає використання термінів «ветеринарні документи», «ветеринарно-санітарний стан», «ветеринарно-санітарні вимоги», «дата «Вжити до», «допоміжні засоби та матеріали для виробництва та обігу», «звід правил», «міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат», «мінімальні специфікації якості», «недійсний міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат», «прийнятний сертифікат», «розчинник для екстрагування», «строк придатності», «фальсифікований (міжнародний санітарний або ветеринарний) сертифікат», «функціональний харчовий продукт», «м'ясопереробні, рибодобувні, рибопереробні, молокопереробні підприємства», «підприємства гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження (холодокомбінати, холодильники, спеціалізовані гуртівні)».

1.1.5. Замість термінів «фізична або юридична особа» та «оператор потужностей» вводиться термін «оператор ринку харчових продуктів (оператор ринку)».

УВАГА! Оператором ринку може бути як фізична, так і юридична особа, яка здійснює діяльність з метою або без мети отримання прибутку (наприклад, розповсюдження харчових продуктів на благодійних ярмарках або на торгових ярмарках з метою рекламування та/або пригостання потенційних покупців). Оператором ринку також вважається агропродовольчий ринок.

1.1.6. Замість терміну «якість» передбачено використання нового терміну «окремі показники якості харчового продукту».

Відповідно до [ЗУ № 1602](#) **окремими показниками якості харчового продукту** – є показники та/або властивості харчового продукту, що застосовуються для виконання одного або кількох завдань:

- відокремлення традиційного харчового продукту від інших харчових продуктів;
- встановлення вимог до продуктів для дитячого харчування, для харчових продуктів для спеціальних медичних цілей, а також для харчових продуктів, які є повною заміною звичайних харчових продуктів для контролю ваги;
- інформування споживачів про властивості харчового продукту, в тому числі шляхом його маркування.

1.2. Сфера дії Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»

1.2.1. Сфера дії Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» поширюється на:

- санітарні заходи та об'єкти санітарних заходів²;
- на всі харчові продукти, окрім тих, які вироблені для власного споживання;
- на операторів ринку та потужності;
- на систему державного контролю

1.2.2. Сфера дії Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» **не поширюється** на допоміжні матеріали для переробки та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, якщо інше прямо не встановлено зазначеним вище Законом.

УВАГА! Положеннями ЗУ № 1602 було внесено зміни до низки Законів стосовно їхньої сфери дії. Зокрема:

Закон України «Про захист прав споживачів» було доповнено статтею 1¹ такого змісту:

Стаття 1¹. Сфера дії цього Закону

1. Цей Закон регулює відносини між споживачами товарів (**крім харчових продуктів, якщо інше прямо не встановлено цим Законом**), робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг.

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» було доповнено статтею 1¹ такого змісту:

Стаття 1-1. Сфера дії Закону

Положення цього Закону **не поширюються на харчові продукти, крім харчових продуктів, щодо яких проводяться санітарно-епідеміологічні розслідування захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєннями та радіаційним ураженням людей.**

² **Об'єкти санітарних заходів** – харчові продукти, тварини, призначені для споживання людиною, а також допоміжні матеріали для переробки та матеріали, що контактують з харчовими продуктами.

1.3. Система центральних органів виконавчої влади у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів

1.3.1. Відповідно до статті 5 [Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпеки та якості харчових продуктів»](#) до системи центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ) у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів належать:

1. [Кабінет Міністрів України](#);
2. ЦОВВ, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я. Станом на 20.09.2015 таким органом є [Міністерство охорони здоров'я України](#);
3. ЦОВВ, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів. Станом на 20.09.2015 таким органом є [Міністерство аграрної політики та продовольства України](#);
4. ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів (компетентний орган). Станом на 20.09.2015 таким органом є [Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України](#). Після набуття чинності актом Кабінету Міністрів України щодо можливості здійснення новоутвореною [Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів](#) відповідних повноважень, таким компетентним органом буде [Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів](#);
5. ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення. Станом на 20.09.2015 **в частині реалізації державної політики у сфері епідемічного благополуччя** – таким органом є [Міністерство охорони здоров'я України](#). Після набуття чинності актом Кабінету Міністрів України щодо можливості здійснення новоутвореною [Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів](#) відповідних повноважень, **в частині реалізації державної політики у сфері санітарного законодавства** – таким органом буде [Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів](#).

УВАГА! Інші органи виконавчої влади та установи не мають права встановлювати чи будь-яким іншим чином здійснювати регулювання та/або державний контроль, включаючи інформацію про харчові продукти, якщо це не передбачено Законом.

Здійснювати державний контроль безпеки харчових продуктів має право тільки компетентний орган.

1.3.2. Із [ЗУ № 771](#)³ виключено всі норми, стосовно [Національної Комісії України з Кодексу Аліментаріус](#).

УВАГА! В той же час:

³ [Закон України «Про безпеку та якість харчових продуктів»](#) від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

- ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, залучається до проведення санітарно-епідеміологічних розслідувань захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєнь та радіаційних уражень людей і здійснення контролю за усуненням їх причин та умов виникнення і поширення;

- ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів має право проводити контрольні перевірки правильності розрахунків із споживачами за реалізовану продукцію, у тому числі харчові продукти, відповідно до закону та забороняти суб'єктам господарювання реалізацію неправильно маркованих харчових продуктів або непридатних харчових продуктів.

1.4. Оператор ринку, його права та обов'язки

1.4.1. Права оператора ринку:

- право на відшкодування збитків, завданих неправомірними діями державних інспекторів;
- право застосовувати затверджені методичні настанови⁴. Виконання методичних настанов є свідченням виконання вимог, що визначені законодавством;
- у разі відсутності в нормативно-правових актах України вимог щодо безпечності харчових продуктів, які планується виробляти – застосовувати параметри безпечності, що визначені в документах відповідних міжнародних організацій. У разі відсутності таких параметрів у документах відповідних міжнародних організацій – застосовувати параметри безпечності, що встановлені законодавством Європейського Союзу. Відповідність зазначеним у цьому розділі параметрам безпечності означає виконання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Зазначене регулювання не поширюється на об'єкти, що підлягають державній реєстрації, відповідно до вимог [ЗУ № 1602](#).

1.4.2. Внесено зміни до порядку реалізації права оператора ринку бути звільненим від відшкодування збитків (див. Таблицю 2).

Таблиця 2.

ЗУ № 771⁵	ЗУ № 1602
бути звільненим від відшкодування збитків, пов'язаних із непридатністю до споживання або небезпечністю харчового продукту, завданих внаслідок порушення іншими особами, в тому числі споживачами, відповідних санітарних заходів.	бути звільненими за рішенням суду від відшкодування збитків, пов'язаних із непридатністю до споживання та/або небезпечністю об'єкта санітарних заходів , завданих внаслідок порушення іншими особами, в тому числі споживачами, вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів;

1.4.3. Обов'язки оператора ринку

Новелою [ЗУ № 1602](#) стало чітке визначення того, що оператор ринку:

- відповідає за виконання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів у межах діяльності, яку він здійснює;
- зобов'язаний дотримуватись харчового законодавства вздовж всього ланцюга «від лану до столу».

Зазначене суттєво відрізняється від регулювання, яке існувало раніше (див. Таблицю 3)

⁴ **Методичні настанови** – настанови щодо виконання загальних гігієнічних вимог, а також інших вимог, що визначені законодавством про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, розроблені об'єднаннями операторів ринку та затверджені відповідним органом державної влади

⁵ [Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів»](#) від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

Таблиця 3.

ЗУ № 771 ⁶	ЗУ № 1602
За порушення вимог цього Закону винні особи несуть цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність, передбачену Законом	Оператори ринку відповідають за виконання вимог законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів у межах діяльності, яку вони здійснюють
Особи, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, повинні виконувати вимоги цього Закону	Оператори ринку зобов'язані забезпечувати дотримання вимог цього Закону щодо гігієнічних вимог ⁷ до харчових продуктів на всіх стадіях їх виробництва та обігу

Стосовно гігієнічних вимог [ЗУ № 1602](#) містить окремий розділ VII «Загальні гігієнічні вимоги щодо поводження з харчовими продуктами», який складається з 11 статей. Зазначені статті гармонізовано з вимогами до гігієни, які містяться в [Регламенті \(ЄС\) № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про гігієну харчових продуктів](#).

УВАГА! Недотримання вимог законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів щодо гігієнічних вимог до харчових продуктів на всіх стадіях їх виробництва та обігу, у тому числі допущення до процесу виробництва та/або обігу харчових продуктів осіб, які мають протипоказання до роботи з харчовими продуктами і присутність яких на робочому місці може спричинити виробництво та/або обіг небезпечних харчових продуктів, –

тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від п'яти до восьми мінімальних заробітних плат;

на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від двох до п'яти мінімальних заробітних плат.

1.4.4. До обов'язків операторів ринку, як і раніше, належить **отримання експлуатаційного дозволу**.

Але відтепер **замість двох різних дозвільних документів** (1) експлуатаційного дозволу операторам потужностей (об'єктів), що здійснюють в Україні діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі та 2) експлуатаційного дозволу операторам потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, **запроваджено один – експлуатаційний дозвіл**⁸.

⁶ Закон України «Про безпеку та якість харчових продуктів» від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

⁷ **Гігієнічні вимоги** – заходи та умови, що необхідні для управління небезпечними факторами і забезпечення придатності харчових продуктів для споживання людиною з урахуванням їх використання згідно з призначенням

⁸ Документ дозвільного характеру, який видається компетентним органом операторові ринку харчових продуктів на підставі результатів перевірки відповідності його потужностей вимогам санітарних заходів та дає

За новими правилами експлуатаційний дозвіл вимагається від операторів ринку, **що провадять діяльність, пов'язану з виробництвом та/або зберіганням харчових продуктів тваринного походження.**

УВАГА! Зазначений обов'язок не поширюється:

- на операторів ринку, які провадять діяльність, пов'язану з первинним виробництвом та/або транспортуванням, та/або зберіганням, та/або продажем харчових продуктів, які не потребують дотримання температурного режиму та можуть зберігатися при температурі вище 10 °С, залишаючись придатними для споживання людиною;

- на заклади громадського харчування;

- на потужності, які здійснюють виробництво харчових продуктів, інгредієнтами яких є виключно продукти рослинного походження та/або перероблені продукти тваринного походження ;

- на заклади роздрібної торгівлі, обсяги продажів окремих харчових продуктів якими не перевищують обсягів, затверджених відповідною постановою Кабінету Міністрів України з урахуванням кращих міжнародних та європейських практик, а також документів відповідних міжнародних організацій. У разі відсутності зазначеної постанови ця норма поширюється на всі заклади роздрібної торгівлі.

Експлуатаційний дозвіл видається компетентним органом (*раніше – головним державним санітарним лікарем/головним державним інспектором ветеринарної медицини*).

Скорочено строк видачі експлуатаційного дозволу оператору ринку – він становить 30 календарних днів (*раніше – робочих днів*) з дня отримання компетентним органом всіх необхідних документів.

Чітко встановлено, що експлуатаційний дозвіл є безстроковим.

УВАГА! Якщо на момент набрання чинності [ЗУ № 1602](#) потужності вже діють та на них відсутній експлуатаційний дозвіл, оператори ринку повинні отримати експлуатаційний дозвіл на такі потужності в порядку, встановленому [Законом](#).

УВАГА! Експлуатаційний дозвіл, що діє на момент набрання чинності [ЗУ № 1602](#), продовжує свою дію після набрання чинності [ЗУ № 1602](#) та не потребує заміни.

УВАГА! Виробництво, зберігання харчових продуктів без отримання експлуатаційного дозволу, якщо обов'язковість його отримання встановлена [Законом](#), –

тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від тридцяти до тридцяти восьми мінімальних заробітних плат,

змогу оператору ринку провадити господарську діяльність з виробництва та/або зберігання харчових продуктів тваринного походження

⁹ Наприклад, кондитерські фабрики, які працюють тільки з сухим молоком та сухим яечним порошком.

на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від двадцяти трьох до тридцяти мінімальних заробітних плат.

Оператори ринку, які провадять діяльність, що не вимагає отримання експлуатаційного дозволу, зобов'язані зареєструвати потужності, які використовуються на будь-якій стадії виробництва та/або обігу харчових продуктів. Державна реєстрація потужностей здійснюється компетентним органом шляхом внесення відповідної інформації до реєстру на безоплатній основі. Потужностям присвоюється особистий реєстраційний номер, який вноситься до реєстру.

УВАГА! Виробництво, зберігання харчових продуктів на потужностях, незареєстрованих відповідно до вимог [Закону](#), –

тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від двадцяти трьох до тридцяти мінімальних заробітних плат,

на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від восьми до п'ятнадцяти мінімальних заробітних плат.

1.4.5. Оператори ринку зобов'язані запровадити на своїх підприємствах постійно діючі процедури, засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР¹⁰).

УВАГА! Ці вимоги не поширюються:

- на операторів ринку, що здійснюють первинне виробництво, а також провадять пов'язану з первинним виробництвом діяльність, зокрема транспортування, зберігання та обробку первинної продукції в місці первинного виробництва, за умови, що при цьому не змінюється суттєво стан таких продуктів;

- на транспортування живих тварин, призначених для споживання людиною, транспортування з місця первинного виробництва до потужності продуктів рослинного походження, продуктів рибальства, а також продуктів полювання.

УВАГА! Із [ЗУ № 771](#)¹¹ виключено положення, згідно з якими бійні, обсяги щоденного виробництва яких не перевищують у середньому 10 голів великої рогатої худоби, 30 голів свиней, 50 голів овець або кіз, 500 голів свійської птиці або 250 голів кролів, звільняються від вимоги застосовувати систему НАССР.

[ЗУ № 1602](#) допускає застосування спрощеного підходу до запровадження НАССР:

¹⁰ Аббревіатура від англ. Hazard Analysis and Critical Control Points

¹¹ [Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів»](#) від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

- якщо після детального аналізу визначено відсутність критичних контрольних точок і очевидно, що дотримання загальних гігієнічних вимог, зазначених у цьому Законі, є достатнім для забезпечення безпечності харчових продуктів. Зазначене поширюється на потужності, які не обробляють харчові продукти, а саме – на заклади роздрібною торгівлі, у тому числі на палатки, кіоски, прилавки, на рухомі транспортні засоби для торгівлі, а також на заклади громадського харчування, які здійснюють торгівлю виключно напоями;
- можливість запровадження принципів системи НАССР не в повному обсязі. Зазначене поширюється на заклади громадського харчування, за винятком вищезазначених, пекарні, кондитерські;
- можливість застосування типових планів системи НАССР, які містяться в методичних настановах та які включають інформацію про небезпечні фактори, програми-передумови, процедури в критичних контрольних точках та процедури ведення записів. При цьому використання типового плану є можливим виключно у разі, якщо потужність відповідає тому опису, який міститься у методичних настановах. Зазначене поширюється на бійні, потужності з виробництва рибної та молочної продукції, потужності, що здійснюють консервування, пастеризацію, замороження харчових продуктів;
- у разі застосування процедур візуального моніторингу ведення записів тільки у випадках, коли виявлена невідповідність установленим вимогам. Такі записи повинні включати, в тому числі, опис корекцій та корегувальних дій.

УВАГА! Сертифікація постійно діючих процедур, заснованих на принципах НАССР не є обов'язковою.

ЗУ № 1602 передбачає значні перехідні періоди для запровадження НАССР:

- для потужностей, які провадять діяльність з харчовими продуктами, у складі яких є необроблені інгредієнти тваринного походження (крім малих потужностей) – НАССР є обов'язковим з 20 вересня 2017 року;
- для потужностей, які провадять діяльність з харчовими продуктами, у складі яких відсутні необроблені інгредієнти тваринного походження (крім малих потужностей), – НАССР є обов'язковим з 20 вересня 2018 року;
- для малих потужностей¹² – НАССР є обов'язковим з 20 вересня 2019 року.

1.4.6. Простежуваність

Оператори ринку зобов'язані забезпечувати простежуваність.

Закон вимагає запровадження простежуваності за принципом «крок назад, крок вперед».

Інформація, яка пов'язана із забезпеченням простежуваності повинна зберігатися протягом шести місяців після спливу кінцевої дати придатності харчового продукту, нанесеної на маркуванні.

¹² **Малі потужності** – потужності, які постачають харчові продукти кінцевому споживачу, мають не більше ніж десять осіб робочого персоналу, займають площу не більше ніж 400 кв.м, або потужності, які не постачають харчові продукти кінцевому споживачу та мають не більше ніж п'ять осіб робочого персоналу

[Закон](#) не вимагає встановлення, так званої, внутрішньої простежуваності на підприємстві. Зазначене залежить виключно від бажання оператора ринку.

УВАГА! Невиконання обов'язку щодо впровадження на потужностях постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР), –

тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від тридцяти до сімдесяти п'яти мінімальних заробітних плат,

на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від трьох до п'ятнадцяти мінімальних заробітних плат та зупинення роботи потужності.

1.4.7. Вилучення/відкликання харчового продукту

Оператор ринку зобов'язаний вилучати та/або відкликати у встановлених [Законом](#) випадках харчові продукти, які перебувають в обігу, якщо встановлено, що ці продукти можуть спричинити шкідливий вплив для здоров'я людини.

При цьому:

вилучення харчового продукту – це заходи, спрямовані на запобігання розповсюдженню, демонстрації чи пропонуванню небезпечного харчового продукту споживачам;

відкликання харчового продукту – це заходи, спрямовані на повернення небезпечного харчового продукту, який продано або передано споживачу, або який є доступним споживачу.

У [Законі](#) деталізовано процедуру вилучення оператором ринку харчових продуктів, які можуть бути шкідливими для здоров'я людей.

Харчові продукти, які є непридатними для споживання, неправильно маркованими, підлягають вилученню з обігу та/або відкликанню відповідно до вимог [ЗУ № 1602](#).

Головні державні інспектори або їх заступники мають право видавати постанови про відкликання з обігу харчових продуктів та об'єктів санітарних заходів, якщо результати лабораторного дослідження (випробування) підтверджують, що харчовий продукт та/або інший об'єкт санітарних заходів створюють загрозу здоров'ю людини, а також у разі іншого використання.

Якщо під час фізичної перевірки вантажу, під час здійснення прикордонного державного контролю, результати лабораторних досліджень свідчать про небезпечність вантажу, такий вантаж відкликається з обігу за рахунок оператора ринку.

УВАГА! Невиконання обов'язку щодо відкликання або вилучення з обігу харчових продуктів, які є небезпечними, –

тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від тридцяти до тридцяти восьми мінімальних заробітних плат із відкликанням та/або вилученням з обігу таких продуктів.

на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від двадцяти трьох до тридцяти мінімальних заробітних плат із відкликанням та/або вилученням з обігу таких речовин та/або продуктів.

1.5. Харчові продукти та інші об'єкти санітарних заходів

1.5.1. Визначення терміну «харчовий продукт» подано наступним чином: 1) зазначається що саме є харчовим продуктом та, одночасно, 2) встановлено перелік того, що не відноситься до харчових продуктів.

Зокрема, **харчовим продуктом** – є речовина або продукт (неперероблений, частково перероблений або перероблений), призначений для споживання людиною. До харчових продуктів належать напої (в тому числі вода питна), жувальна гумка та будь-яка інша речовина, що спеціально включена до харчового продукту під час виробництва, підготовки або обробки.

Термін «харчовий продукт» не включає:

- корми;
- живих тварин, якщо вони не призначені для розміщення на ринку для споживання людиною;
- рослини (до збору врожаю);
- лікарські засоби;
- косметичні продукти;
- тютюн і тютюнові вироби;
- наркотичні і психотропні речовини у межах визначень [Єдиної Конвенції ООН про наркотики 1961 року](#) і [Конвенції ООН про психотропні речовини 1971 року](#);
- залишки та забруднюючі речовини.

В [Законі](#) використовуються два різних терміни, які характеризують харчовий продукт з негативної сторони, а саме:

небезпечний харчовий продукт – харчовий продукт, що є шкідливим для здоров'я та/або непридатним для споживання, та

непридатний харчовий продукт – харчовий продукт, який містить сторонні речовини та/або предмети, пошкоджений в інший спосіб та/або зіпсований у результаті механічних та/або хімічних, та/або мікробних факторів.

1.5.2. Стандарти для харчових продуктів, методики досліджень (випробувань) та порядок відбору зразків є обов'язковими для виконання лише у разі, коли це прямо передбачено законом.

1.5.3. Під час виробництва харчових продуктів оператор ринку може користуватися технічними умовами, державна реєстрація яких не є обов'язковою.

1.5.4. Важливим терміном для регулювання виробництва та обігу харчових продуктів є термін «одиниця упаковки». Відповідно до цього терміну одиницею упаковки є будь-яка упаковка, включаючи обгортку, незалежно від матеріалу і форми, яка частково або повністю покриває харчовий продукт, для його постачання як окремої одиниці (контейнер може містити кілька упаковок).

УВАГА! Одиниця (частина) продукту, ізолювана від іншої частини пакувальним матеріалом з технологічною метою (запобігання злипанню, заморожуванню, перемішуванню частин

продукції між собою), а також пакування, яке є елементом сервірування у закладах громадського харчування не вважається одиницею упаковки (наприклад, сендвіч, який подається споживачу в коробці замість тарілки).

1.5.5. Харчові продукти, які знаходяться в обігу на території України, повинні відповідати вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (*раніше – повинні бути безпечними, придатними до споживання, правильно маркованими та відповідати санітарним заходам і технічним регламентам*).

1.5.6. Сертифікація харчових продуктів не є обов'язковою (зазначене не стосується процедури видачі міжнародного сертифіката¹³).

1.5.7. Забороняється реалізація об'єктів санітарних заходів, які не зареєстровані відповідно до вимог [Закону](#).

Державній реєстрації підлягають:

- новітні харчові продукти;
- харчові добавки;
- ароматизатори, за виключенням окремої групи ароматизаторів, визначених [центральною органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я](#);
- ензими;
- допоміжні матеріали для переробки, та матеріали, що контактують з харчовими продуктами, які вперше вводяться в обіг та/або вперше використовуються на території України;
- вода питна, яку планується віднести до категорії «вода природна мінеральна».

Забороняється вимагати реєстрацію інших об'єктів санітарних заходів, які не зазначені у цьому переліку.

Порядок, методи та обсяг необхідних досліджень (випробувань) для державної реєстрації повинні враховувати ступінь ризику об'єктів цієї реєстрації для здоров'я людини, а також факт затвердження зазначених об'єктів санітарних заходів відповідними міжнародними організаціями або Європейським Союзом.

Державна реєстрація вищезазначених об'єктів санітарних заходів здійснюється безкоштовно.

Із [ЗУ № 771](#)¹⁴ виключено положення, відповідно до яких заборонявся обіг об'єктів санітарних заходів, якщо ці об'єкти:

- не відповідають технічним регламентам;
- дата споживання «Вжити до» яких минула.

¹³ **Міжнародний сертифікат** – документ, форма і зміст якого відповідають рекомендаціям відповідних міжнародних організацій, видається компетентним органом країни походження і засвідчує здоров'я тварин та/або придатність харчового продукту для споживання

¹⁴ [Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів»](#) від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

1.5.8. Харчові добавки, які визнані Європейським Союзом такими, що є безпечними для споживання людиною, автоматично включаються до Державного реєстру харчових добавок і, відповідно, дозволяється їх використання у виробництві харчових продуктів та харчових продуктах, які перебувають в обігу.

1.5.9. Закон доповнено новою статтею, якою встановлюється порядок державної реєстрації допоміжних матеріалів для переробки та матеріалів, що контактують з харчовими продуктами, і води питної, яку планується віднести до категорії «вода природна мінеральна».

1.5.10. Закон доповнено новими положеннями, якими передбачено наступне:

- у разі, якщо будь-які небезпечні харчові продукти є частиною партії або вантажу харчових продуктів одного найменування, вважається, що всі харчові продукти цього найменування в даній партії або вантажі також є небезпечними і їх подальший обіг забороняється, якщо тільки після проведення подальшої детальної оцінки не буде доведено, що решта партії або вантажу є безпечною;
- документом, який повинен супроводжувати об'єкти санітарних заходів в обігу, крім випадків, передбачених **Законом**, є товарно-транспортна накладна. Встановлення вимог щодо наявності додаткових документів, що повинні супроводжувати харчові продукти в обігу, здійснюється виключно шляхом внесення змін до **Закону**.

1.5.11. Забороняється:

- продаж харчових продуктів власного домашнього виробництва не на агропродовольчих ринках (*раніше – заборонявся продаж харчових продуктів домашнього виготовлення*);
- обіг харчових продуктів, вироблених на потужностях, щодо яких не отримано експлуатаційного дозволу, передбаченого **Законом**, або дія якого тимчасово припинена;
- обіг харчових продуктів, вироблених на потужностях, повідомлення про реєстрацію яких не було зроблено оператором ринку до вимог **Закону**;
- обіг харчових продуктів, які містять ГМО або отримані з їх використанням, до проведення їх державної реєстрації.

1.5.12. Новітні харчові продукти¹⁵.

Замість «нового харчового продукту» у **Законі** відтепер використовується термін «новітній харчовий продукт».

Новітній харчовий продукт чи інгредієнт повинен бути таким, що:

- не становить загрозу для здоров'я людини;
- його характеристики не вводять споживача в оману;
- якщо новітній харчовий продукт розроблений на заміну звичайного, кількість поживних та інших речовин, енергії, що отримуватиме споживач за нормальних умов його споживання, не відрізнятиметься більше значень природних варіацій від тих, що отримуються від звичайного харчового продукту.

¹⁵ **Новітній харчовий продукт чи інгредієнт** – харчовий продукт чи інгредієнт, який суттєво відрізняється від звичайних харчових продуктів або інгредієнтів, що присутні на ринку, який повинен бути оцінений з точки зору його впливу на здоров'я споживача

Забороняється обіг новітнього харчового продукту чи інгредієнта за відсутності державної реєстрації, проведеної [центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я](#). Критеріями, що відрізняють новітній харчовий продукт чи інгредієнт від звичайних, є такі:

- харчовий продукт чи інгредієнт не має історії безпечного споживання в Україні і має значну зміну та/або вплив внаслідок:

1) застосування процесу вирощування тварин та/або рослин, що раніше не застосовувався для цих цілей;

2) вироблення шляхом застосування виробничого процесу, який раніше не використовувався для цього виду продукту чи інгредієнта;

- харчовий продукт чи інгредієнт не має історії безпечного споживання в Україні, але має історію безпечного споживання в іншій країні/країнах і значну зміну та/або вплив.

1.5.13. Маркування¹⁶

[Закон](#) забороняє обіг харчових продуктів, маркування яких не відповідає вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів.

Маркування харчових продуктів повинно забезпечувати споживача інформацією, яка надає йому можливість здійснити вибір харчового продукту відповідно до потреб споживача. При цьому із [ЗУ № 771](#)¹⁷ виключено перелік інформації, яку повинно містити етикетування.

У маркуванні можуть бути зазначені певні речовини та їх кількість без зазначення властивостей, які харчовий продукт має завдяки цим речовинам. При цьому оператор ринку повинен мати докази щодо вмісту цих речовин, якими, зокрема, можуть бути результати досліджень (випробувань), що належать оператору ринку, інших суб'єктів або дані постачальників інгредієнтів.

Усі харчові продукти, що перебувають в обігу на території України, повинні маркуватися державною мовою. За рішенням оператора ринку поруч із текстом, викладеним державною мовою, може розміщуватися його переклад іншими мовами.

УВАГА! Скасовано обов'язковість позначення «без ГМО» на етикетці харчового продукту, якщо він не містить ГМО.

Оператор ринку за бажанням може включити до маркування позначку «без ГМО». В такому випадку відсутність ГМО у харчовому продукті має бути підтверджена відповідно до вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів. Відсутність даних від постачальників про наявність в інгредієнтах ГМО є достатнім підтвердженням для нанесення такої позначки на харчовий продукт.

УВАГА! Виключено положення, згідно з якими:

¹⁶ **Маркування** – слова, описи, знаки для товарів і послуг, назва торгової марки, зображення чи символи, що стосуються харчових продуктів і розміщені на будь-якій упаковці, етикетці (стікері), споживчій тарі, контретикетці, кольєретці, ярлику, пробці, листку-вкладиші, документі, повідомленні, інших елементах упаковки, що супроводжують чи належать до таких харчових продуктів.

¹⁷ [Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів»](#) від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності [ЗУ № 1602](#)

- для деяких категорій харчових продуктів відповідними технічними регламентами можуть встановлюватися специфічні обов'язкові вимоги до етикетування, крім тих, що передбачені у [Законі](#);

- написи на етикетці харчового продукту, що представляють інтерес для споживачів та призначені запобігати шахрайству або відрізнити один харчовий продукт від іншого, такі як «повністю натуральний», «органічний», «оригінальний», «без ГМО» (генетично модифікованих організмів) тощо, підлягає перевірці у порядку, встановленому відповідними нормативно-правовими актами, виданими на виконання [Закону](#).

УВАГА! Реалізація неправильно маркованих харчових продуктів – тягне за собою накладення штрафу на юридичних осіб – у розмірі від п'яти до восьми мінімальних заробітних плат із відкликанням та/або вилученням з обігу таких харчових продуктів, на фізичних осіб – підприємців – у розмірі від трьох до п'яти мінімальних заробітних плат із відкликанням та/або вилученням з обігу таких харчових продуктів.

[Законом](#) встановлено, що вантажі з об'єктами санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України та марковані з порушенням вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, можуть бути випущені в обіг без права їх пропонування кінцевому споживачу під зобов'язання оператора ринку про виправлення маркування відповідно до вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (*раніше було зазначено, що вантаж з харчовими продуктами, що імпортуються та які етикетовані з порушенням вимог [Закону](#), може за погодженням відповідного прикордонного інспектора транспортуватися до митниці, визначеної органом доходів і зборів, з метою виправлення етикетування для приведення його у відповідність із [Законом](#). Після завершення виправлення вантаж із харчовими продуктами підлягав розширеному ветеринарному або санітарному контролю*).

1.6. Лабораторії

1.6.1. Уповноважені лабораторії¹⁸.

Дослідження (випробування) об'єктів санітарних заходів для цілей державного контролю проводиться уповноваженими лабораторіями.

Реєстр уповноважених лабораторій та референс-лабораторій веде компетентний орган та оприлюднює його на своєму офіційному веб-сайті.

1.6.2. Референс-лабораторії¹⁹.

Функції референс-лабораторій здійснюють:

- уповноважені компетентним органом акредитовані лабораторії;
- референс-лабораторії, які визнані такими відповідно до вимог міжнародних організацій та/або Європейського Союзу.

Референс-лабораторія повинна відповідати таким критеріям:

- 1) бути акредитованою на проведення досліджень (випробувань) з використанням референс-методик;
- 2) мати персонал із досвідом роботи у розробленні методик досліджень (випробувань) відповідних харчових продуктів та з досвідом проведення навчання персоналу інших лабораторій;
- 3) мати бази даних національних, міжнародних та європейських стандартів щодо безпечності об'єктів санітарних заходів та їх досліджень (випробувань) у межах повноважень.

Основними функціями референс-лабораторій є:

- 1) розроблення методик досліджень (випробувань);
- 2) організація проведення навчальних курсів для персоналу лабораторій;
- 3) управління програмами професійного тестування лабораторій;
- 4) участь у розробленні нормативно-правових актів та нормативних документів з питань безпечності та окремих показників якості харчових продуктів;
- 5) проведення досліджень (випробувань) для цілей державного контролю;
- 6) проведення арбітражних досліджень.

Реєстр референс-лабораторій веде компетентний орган та оприлюднює його на своєму офіційному веб-сайті.

1.6.3. Лабораторні дослідження.

1.6.3.1. Для цілей державного контролю використовуються методики відбору зразків та їх досліджень (випробувань), що встановлені національними стандартами України.

¹⁸ **Уповноважена лабораторія** – акредитована лабораторія, якій компетентний орган надав право досліджувати (випробувати) об'єкти санітарних заходів для цілей державного контролю

¹⁹ **Референс-лабораторія** – акредитована лабораторія, уповноважена компетентним органом згідно з вимогами [Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»](#) для проведення робіт, визначених згідом Законом

УВАГА! У разі обґрунтування неможливості застосування вищезазначених стандартів або їх відсутності застосовуються методики відбору зразків та їх досліджень (випробувань), що встановлені відповідними міжнародними організаціями або законодавством Європейського Союзу. У разі відсутності зазначених методик використовуються інші методики, що розроблені і валідовані відповідно до вимог національних стандартів України або документів відповідних міжнародних організацій чи Європейського Союзу.

1.6.3.2. Переліки референс-методик відбору зразків та їх досліджень (випробувань), що повинні застосовуватися в арбітражних дослідженнях, затверджуються [ЦОВВ, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів](#). У разі відсутності зазначених переліків або відсутності в цих переліках певної референс-методики застосовуються референс-методики, що затверджені відповідними міжнародними організаціями, або, якщо їх не існує, референс-методики, що застосовуються в Європейському Союзі.

1.6.3.3. Для методик досліджень (випробувань) у харчових продуктах речовин, наявність яких не допускається, нормативно-правовими актами встановлюються мінімально необхідні рівні визначення. Якщо результат досліджень (випробувань) з використанням такої методики не вказує на наявність відповідної речовини, вона вважається відсутньою в харчовому продукті. Якщо мінімально необхідний рівень визначення речовини, наявність якої в харчових продуктах не допускається, не встановлений у нормативно-правовому акті, вона вважається відсутньою в харчовому продукті у разі невизначення її за допомогою методики, яка включена в галузь акредитації (атестації) лабораторії, що проводить дослідження (випробування). Під час внесення методики в галузь акредитації перевіряється можливість її застосування для проведення випробувань (досліджень) за встановленими в нормативно-правових актах параметричними значеннями забруднюючих речовин, залишків пестицидів та ветеринарних препаратів.

1.6.4. Арбітражне дослідження.

1.6.4.1. Арбітражне дослідження (випробування) проводиться акредитованою лабораторією, яка застосовує референс-методики, зазначені у п. 1.6.3.2 вище, та яка не пов'язана та/або незалежна від оператора ринку, який замовляє таке дослідження (випробування).

1.6.4.2. Результати арбітражних досліджень не можуть визнаватися недійсними судом, органами виконавчої влади, будь-якою особою та/або не братися до уваги на тій підставі, що вони:

- 1) замовлені оператором ринку;
- 2) проведені лабораторією, яка була обрана оператором ринку відповідно до критеріїв, зазначених у п. 1.6.4.1. вище;
- 3) проведені лабораторією, яка відповідає критеріям, встановленим п. 1.6.4.1 вище, але є відмінною від лабораторії, що обрана компетентним органом.

(У попередній редакції [Закону](#) було зазначено, що лабораторні вимірювання, випробування та/або дослідження харчових продуктів з метою оцінки їх безпечності та якості можуть проводитися такими акредитованими лабораторіями:

- лабораторіями потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво та/або введення в обіг харчових продуктів;
- лабораторіями санітарної та ветеринарної служб;
- лабораторіями центрального органу виконавчої влади з питань технічного регулювання та споживчої політики;
- іншими лабораторіями).

УВАГА! Замість державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках працюватимуть акредитовані лабораторії та державні інспектори. Не підлягають випробуванням для підтвердження придатності харчові продукти недомашнього виробництва, які супроводжуються документами, що забезпечують простежуваність продукції. Вищезазначені положення діятимуть з 20 вересня 2019 року.

1.7. Державний контроль

1.7.1. Відповідно до [ЗУ № 1602](#) державний контроль – це діяльність, яка може мати різні форми, наприклад, нагляд, інспектування, схвалення, аудит, моніторинг, огляд, відбір зразків та їх дослідження (випробування) та інші подібні за своїм змістом дії. Головне, що всі такі дії у випадку державного контролю провадяться з метою проведення перевірки відповідності законодавству про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (*раніше – діяльність державних органів виконавчої влади, що здійснюється протягом усього процесу виробництва та/або обігу об'єктів санітарних заходів із метою забезпечення дотримання відповідних санітарних заходів і технічних регламентів особами, які здійснюють виробництво та/або обіг таких об'єктів*).

Якщо раніше державний нагляд відрізняли від державного контролю, то зараз державний нагляд є однією з форм державного контролю.

(Виключено положення про:

- *розширений контроль (процес перевірки безпечності та мінімальних показників якості об'єкта санітарних заходів на підставі його лабораторного дослідження, що проводиться ветеринарною або санітарною службами згідно з їхньою компетенцією);*
- *державний ветеринарно-санітарний контроль;*
- *державний ветеринарний контроль.*

Замість ветеринарних інспекторів, прикордонних ветеринарних інспекторів, санітарних інспекторів та прикордонних санітарних інспекторів використовується термін «державний інспектор».

Із повноважень вищезазначених інспекторів виключено:

- *інспектування додержання гігієнічних вимог, встановлених термінів проходження медичного огляду персоналом, що опосередковано або безпосередньо контактує з харчовими продуктами, та в разі порушення цих вимог і термінів – видання припису про відсторонення їх від роботи до усунення порушення;*
- *проведення санітарно-епідеміологічного розслідування).*

1.7.2. Процедури державного контролю.

Відповідно до [Закону](#) процедури здійснення державного контролю, зокрема, повинні:

- *проводитися у строки, встановлені законом (раніше – процедури виконуються швидко та без невиправданої затримки);*
- *передбачати повідомлення про результати здійснення державного контролю, інспектування та ухвалення оператору ринку у строк не більше 2 робочих днів після закінчення кожної з процедур державного контролю у письмовій формі в повному обсязі (раніше – результати процедур негайно повідомляються заявнику у письмовій формі та в повному обсязі);*
- *відповідати методам, які застосовуються для здійснення державного контролю, визначеним цілям.*

Державний контроль здійснюється виключно компетентним органом. Але в певних випадках компетентний орган може делегувати здійснення певних форм державного контролю.

Державний контроль здійснюється без попередження оператора ринку під час роботи потужності.

УВАГА! Винятки становлять випадки, коли завчасне повідомлення є важливим фактором забезпечення результативності контролю. Наприклад, аудит системи НАССР, про проведення якого мають повідомити не пізніше ніж за три робочих дні.

Державний контроль здійснюється із застосуванням актів державного контролю.

УВАГА! Здійснення державного контролю без застосування акта державного контролю заборонено.

Форми актів державного контролю затверджуються центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки та окремих показників якості харчових продуктів.

Періодичність проведення державного контролю ґрунтується на ризик-орієнтованому підході.

Закон доповнено новим положенням, згідно з яким перед початком здійснення заходу контролю посадові особи компетентного органу зобов'язані пред'явити оператору ринку посвідчення (направлення) та службове посвідчення, що засвідчує посадову особу компетентного органу, і надати оператору копію посвідчення (направлення). Посадова особа компетентного органу без посвідчення (направлення) на здійснення заходу та службового посвідчення не має права здійснювати державний контроль оператора ринку. Також визначено перелік інформації, яку повинно містити посвідчення (направлення) на проведення заходу контролю.

Прийнято норму, згідно з якою, якщо під час здійснення державного контролю буде виявлено порушення вимог законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів, які не створюють безпосередню загрозу здоров'ю споживача, державний інспектор обмежується винесенням попередження оператору ринку про необхідність усунення виявлених порушень у технічно можливий термін, про що робить відповідний запис в акті державного контролю без оформлення протоколу про порушення. У разі неусунення оператором ринку виявлених порушень, як це зазначено в акті державного контролю, державний інспектор складає протокол про правопорушення.

Чітко визначено у яких випадках державний контроль проводиться за рахунок оператора ринку:

- контроль об'єктів санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України, вивозяться (пересилаються) з неї та транспортуються територією України;
- дозабійне і післязабійне інспектування тварин відповідно до вимог **Закону**;
- оцінка результатів заходів, що були проведені операторами ринку для усунення виявлених порушень законодавства.

УВАГА! Усі інші види державного контролю здійснюються за рахунок коштів державного бюджету.

1.7.3. Планування державного контролю.

Запроваджується довгострокове планування державного контролю.

Компетентний орган розробляє та організує виконання довгострокового плану державного контролю. Впровадження довгострокового національного плану державного контролю здійснюється шляхом складання, затвердження та реалізації річних планів державного контролю, оцінки їх виконання та шляхом планування заходів із метою вирішення виявлених проблем.

1.7.4. Повноваження головних державних інспекторів та державних інспекторів:

Передбачено такі нові повноваження державних інспекторів:

- заповнення міжнародного сертифіката для вивезення (пересилання) вантажів харчових продуктів та/або інших об'єктів санітарних заходів із території України та під час їх ввезення на митну територію України;
- перевірка вантажів харчових продуктів та/або інших об'єктів санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї.

Головні державні інспектори мають право:

- видавати постанови про виправлення маркування харчових продуктів, інших об'єктів санітарних заходів;
- видавати постанови про відкликання та/або вилучення з обігу об'єктів санітарних заходів, що не відповідають вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, створюючи безпосередню загрозу здоров'ю споживача;
- у визначених законом випадках видавати розпорядження, накази, приписи про тимчасову заборону обігу об'єктів санітарних заходів, тимчасове припинення виробництва або його окремих процесів, що створюють безпосередню загрозу здоров'ю споживача;
- видавати, тимчасово припиняти, анулювати та поновлювати дію експлуатаційних дозволів у передбачених **Законом** випадках;
- залучати представників підрозділів правоохоронних органів відповідно до їх повноважень, визначених законом, виключно під час проведення заходів, спрямованих на ліквідацію спалахів інфекційних хвороб тварин, призначених для подальшого обігу.

Встановлено, що державний інспектор може зупинити виробництво не більш як на 10 календарних днів із поданням відповідної заяви до суду не пізніше наступного робочого дня після прийняття такого рішення згідно з **Законом** (раніше строк зупинення виробництва нічим не обмежувався).

УВАГА! Скасовано положення, згідно з яким офіційний лікар ветеринарної медицини погоджує призначення та звільнення працівників служби ветеринарної медицини суб'єкта господарювання, контролює їх роботу, організовує професійне навчання і підвищення кваліфікації, визначає їх посадові права та обов'язки.

Відповідно до [ЗУ № 1602](#) постійна присутність державного інспектора, який має відповідну кваліфікацію та ветеринарну освіту, або уповноваженої особи є обов'язковою на бійнях, гуртівнях та потужностях з розбирання та обвалювання м'яса під час надходження, розбирання та обвалювання продукції первинного виробництва тваринного походження (раніше – його присутність була обов'язковою на м'ясопереробних, рибодобувних, рибопереробних та молокопереробних підприємствах, а також на підприємствах гуртового зберігання необроблених харчових продуктів тваринного походження (холодокомбінатах, холодильниках, спеціалізованих гуртівнях)).

1.7.5. Імпортно-експортні операції.

1.7.5.1. Компетентний орган веде реєстр країн, з яких може здійснюватися ввезення на територію України харчових продуктів тваринного походження, та реєстр потужностей в таких країнах, з яких може здійснюватися ввезення на митну територію України харчових продуктів тваринного походження. Реєстри оприлюднюються на офіційному веб-сайті компетентного органу та оновлюються щомісяця не пізніше 15 числа поточного місяця.

1.7.5.2. Імпортери

Внесення до реєстру країн, з яких може здійснюватися ввезення на територію України харчових продуктів тваринного походження, здійснюється за результатами перевірки системи державного контролю країни-імпортера за поданням її компетентного органу.

Формування реєстру потужностей, з яких може здійснюватися ввезення на територію України харчових продуктів тваринного походження, здійснюється за поданням компетентного органу країни знаходження таких потужностей.

Країни та потужності в таких країнах, які на момент введення в дію цього [Закону](#) мають історію ввезення на територію України харчових продуктів тваринного походження, заносяться у зазначені реєстри автоматично без додаткових дій з боку компетентного органу.

УВАГА! Скасовано плату за проведення інспектування визначеної потужності на відповідність заявленим вимогам для затвердження експортних потужностей.

Скасовано декларування громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які в'їжджають на територію України, видів та обсягів всіх харчових продуктів тваринного походження та свіжих (сирих) рослинних продуктів, які вони ввозять для власного споживання.

[ЗУ № 1602](#) заборонив ввезення на територію України громадянами України, іноземцями та особами без громадянства для власного споживання харчових продуктів тваринного походження без упаковки виробника (раніше – заборонялося ввезення зазначених продуктів, якщо вони представляють високий ризик для здоров'я людини, високий ризик занесення або передачі хвороби тварин або високий ризик занесення шкідливих організмів в Україну, як визначено у цьому та інших відповідних законах).

1.7.5.2.1. Ввезення вантажів з об'єктами санітарних заходів.

Відповідно до вимог санітарних заходів вантажі з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються, супроводжуються:

- для харчових продуктів – міжнародним сертифікатом або іншим документом, виданим компетентним органом країни походження (*раніше – оригіналом міжнародного ветеринарного (санітарного) сертифіката*);
- для інших об'єктів санітарних заходів – документацією згідно із вимогами законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (*раніше – документацією та/або маркуванням, що визначає потужності (об'єкти), на яких вироблено об'єкт санітарних заходів*).

1.7.5.2.2. Прикордонні пости.

Закон доповнено новим положенням, згідно з яким перелік призначених прикордонних інспекційних постів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Харчові продукти та інші об'єкти санітарних заходів, що приходять на інший, ніж призначений інспекційний пост, направляються до найближчого призначеного прикордонного інспекційного поста та переміщуються територією України у режимі пересилання (*раніше – в режимі транзиту*).

1.7.5.2.3. Прикордонний державний контроль.

Удосконалюється та спрощується порядок прикордонного державного контролю вантажів з об'єктами санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України (крім вантажів для власного споживання).

Закон запроваджує прикордонний державний контроль вантажів з об'єктами санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України (*раніше – ветеринарно-санітарний прикордонний контроль, стандартний ветеринарно-санітарний прикордонний контроль, розширений ветеринарно-санітарний прикордонний контроль, вибірковий ветеринарно-санітарний контроль, ветеринарний контроль, стандартний санітарний прикордонний контроль, фітосанітарний прикордонний контроль, ветеринарно-санітарний прикордонний контроль, розширений санітарний контроль*).

Уніфіковано процедури та правові норми, які регулюють прикордонний державний контроль вантажів з об'єктами санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України.

Замість чотирьох окремих статей («Прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються», «Прикордонний контроль вантажів з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються», «Стандартний ветеринарний та санітарний прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються» та «Вибірковий санітарний прикордонний контроль вантажів з харчовими продуктами, що імпортуються») відповідні питання регулюватимуться однією статтею 55 **Закону** «Прикордонний державний контроль вантажів з об'єктами санітарних заходів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України (крім вантажів для власного споживання)», якою, зокрема, передбачено наступне:

- вантаж з об'єктами санітарних заходів, що ввозиться (пересилається) на митну територію України, підлягає прикордонному державному контролю з метою забезпечення дотримання законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів;
- у пунктах пропуску через державний кордон України прикордонний державний контроль харчових продуктів, що ввозяться на митну територію України (у тому числі з метою пересилання), здійснюється митними органами та компетентним органом шляхом

попереднього документального контролю. Перелік харчових продуктів, що підлягають попередньому документальному контролю, затверджується Кабінетом Міністрів України;

- державний контроль здійснюється на призначених прикордонних інспекційних постах та передбачає перевірку документів (можуть бути надані в електронному вигляді), що супроводжують вантаж з об'єктами санітарних заходів, огляд вантажу на відповідність інформації, наданої у супровідних документах, та, у передбачених законодавством випадках, фізичну перевірку вантажу.

Періодичність проведення фізичної перевірки та лабораторних досліджень, що проводяться в рамках такої перевірки, залежить від ризику, який становить вантаж для здоров'я людини, та затверджується [центральним органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів](#);

- у випадку проведення органолептичних досліджень, простих фізичних, хімічних та лабораторних досліджень попередньо повинен бути проведений огляд відібраної частини вантажу, а у випадку насипного вантажу – огляд зразків такого вантажу, відібраних для проведення фізичної перевірки. Випробування повинні здійснюватися щодо всіх зразків, відібраних з вантажу, який може бути частково розвантажений, якщо це необхідно, для забезпечення доступу до всіх його частин. Огляд повинен охоплювати 1 відсоток предметів або упаковок вантажу, мінімальна кількість яких має становити два предмети/упаковки, максимальна кількість – десять предметів/упаковок. У випадку насипного вантажу відбирається п'ять зразків із різних частин вантажу;

- після закінчення фізичної перевірки компетентний орган підтверджує завершення її проведення шляхом закриття всіх відкритих упаковок та повторного опломбування всіх контейнерів із занесенням номера пломби у товарно-транспортний документ;

- після проходження всіх необхідних перевірок державний інспектор видає на вантаж відповідний документ встановленого зразка із зазначенням результатів перевірки. Цей документ дає право на митне оформлення вантажу в митниці призначення без повторного проходження фізичної перевірки;

- відомості про результати здійснення державного контролю харчових продуктів на призначених прикордонних інспекційних постах вносяться до єдиної з митними органами інформаційно-телекомунікаційної системи, створеної для реалізації принципу «єдиного вікна», що є підставою для прийняття рішення посадовою особою митного органу про завершення митного оформлення таких харчових продуктів.

1.7.5.2.4. Міжнародний сертифікат²⁰

Замість термінів «міжнародний ветеринарний сертифікат» та «міжнародний санітарний сертифікат» використовується термін «міжнародний сертифікат».

Відповідно до вимог санітарних заходів вантажі з об'єктами санітарних заходів, що імпортуються, супроводжуються:

- для харчових продуктів – міжнародним сертифікатом або іншим документом, виданим компетентним органом країни походження (*раніше – оригіналом міжнародного ветеринарного (санітарного) сертифіката*);

²⁰ **Міжнародний сертифікат** – документ, форма і зміст якого відповідають рекомендаціям відповідних міжнародних організацій, видається компетентним органом країни походження і засвідчує здоров'я тварин та/або придатність харчового продукту для споживання

- для інших об'єктів санітарних заходів – документацією згідно з вимогами законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (*раніше – документацією та/або маркуванням, що визначає потужності (об'єкти), на яких вироблено об'єкт санітарних заходів*).

«Недійсний міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат» замінено на «неприйнятний міжнародний сертифікат», яким є сертифікат, що має не менше однієї з таких ознак:

- виданий не уповноваженою особою;
- незатверджений або виданий з порушенням форми, встановленої компетентним органом країни походження;
- оформлений нерозбірливо;
- містить неповні або недостовірні відомості;
- строк дії сертифіката закінчився;
- має незасвідчені виправлення;
- містить суперечливу інформацію;
- складений мовою, яка не відповідає затвердженим в установленому порядку офіційним зразкам сертифікатів;
- виданий на харчові продукти, ввезення та/або вивезення (пересилання) яких заборонено, або не відповідає іншим вимогам країни призначення харчового продукту.

Встановлено чіткий строк повідомлення про неприйнятність міжнародного сертифіката. Компетентний орган протягом одного робочого дня (*раніше – негайно*) повідомляє оператора ринку (імпортера) або його уповноваженого представника про те, що міжнародний сертифікат, який супроводжує вантаж із об'єктами санітарних заходів, є неприйнятним та/або об'єкти санітарних заходів не є тими, що вказані у супровідному міжнародному сертифікаті, та встановлює зв'язок із компетентним органом країни-експортера, який видав сертифікат, про необхідність проведення консультацій щодо подальших дій із зазначеним вантажем.

Внесено зміни у порядок поводження з вантажами, яким відмовлено у ввезенні.

Відповідно до [Закону](#), якщо у результаті відповідних перевірок об'єктів санітарних заходів виявиться, що вони не відповідають вимогам законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів, компетентний орган після консультацій з оператором ринку, відповідальним за вантаж, приймає рішення:

- про вивезення вантажу за межі території України з прикордонного інспекційного поста до місця, погодженого з оператором ринку, відповідальним за вантаж, з використанням того ж або іншого транспортного засобу (якщо перевантаження в інший транспортний засіб не становить загрози проникнення або поширення шкідливих організмів на територію України або не становить загрози здоров'ю людей та тварин) у строк, що не перевищує 60 діб. При цьому документи, що супроводжують вантаж, визнаються недійсними для того, щоб унеможливити повторне ввезення цього вантажу через інший прикордонний інспекційний пост; або
- про знищення вантажу відповідно до законодавства, якщо його вивезення є неможливим або якщо вищезазначений 60-денний строк закінчився, або за згодою на таке знищення; або

- про зміну призначеного використання вантажу під наглядом компетентного органу у випадку, якщо така зміна використання не спричиняє шкідливого впливу на здоров'я людей, тварин або рослин.

1.7.5.3. Експортери.

Підприємствам, включеним до реєстру експортерів, заборонено використовувати сировину, отриману шляхом забою тварин на потужностях, що не мають експлуатаційний дозвіл.

Відповідно до [Закону](#), якщо цього вимагає країна-імпортер, вантажі з експортованими харчовими продуктами повинні супроводжуватися оригіналами міжнародних сертифікатів або інших документів, які вимагаються законодавством країни призначення, виданих компетентним органом (*раніше передбачалося, що вантажі з експортованими харчовими продуктами повинні супроводжуватися, якщо цього вимагає країна імпортер:*

- *оригіналами міжнародних ветеринарних (санітарних) сертифікатів, виданих відповідним уповноваженим органом, що засвідчують придатність харчового продукту до споживання людиною;*
- *документами або маркуванням, де зазначаються потужності (об'єкти), з яких походить харчовий продукт).*

1.8. Забій тварин

1.8.1. Встановлено заборону здійснювати забій свійських копитних тварин, диких ссавців, вирощених на фермі, відмінних від зайцеподібних, а також забій свійської птиці та кролів не на бійні, що має експлуатаційний дозвіл. Ця норма не стосується забою зазначених тварин в обсягах, що не перевищують 3 голів свійських парнокопитних тварин та інших копитних тварин та/або 5 голів свійської птиці, кролів на день *(раніше – заборонялося здійснювати забій парнокопитних та інших копитних, а також забій свійської птиці та кролів в обсягах, що перевищують 5 голів на день, не на бійні, що має експлуатаційний дозвіл і зареєстрована ветеринарною службою)*.

УВАГА! Встановлено, що з 1 січня 2025 року продукти, отримані в результаті забою не на бійні, що має експлуатаційний дозвіл, можуть використовуватися виключно для власного споживання або реалізації на агропромисловому ринку кінцевому споживачу в межах 50 кілометрів від місця забою або в області, в якій він здійснений.

1.8.2. Законом передбачено, що перед забоєм свійські копитні тварини, дикі ссавці, вирощені на фермі, відмінні від зайцеподібних, а також свійська птиця та кролі, якщо харчові продукти, вироблені з них, призначаються для споживання людиною, окрім випадків, коли зазначені продукти призначені для власного споживання, підлягають обов'язковому державному контролю. Зазначене не поширюється на тварин вимушеного забою та диких тварин, забитих під час полювання *(раніше – державний ветеринарний контроль був обов'язковим для всіх тварин перед забоєм, крім тварин вимушеного забою та диких тварин, забитих під час полювання, якщо їх продукти призначаються для споживання людиною)*.

1.8.3. Державний інспектор проводить дозабійне та післязабійне інспектування здорових і хворих свійських копитних тварин, диких ссавців, вирощених на фермі, відмінних від зайцеподібних, свійської птиці та інших тварин, а також необхідні дослідження (випробування), якщо вони передбачені щорічним планом державного контролю та/або моніторингу. Дозабійне та післязабійне інспектування свійської птиці та кролів здійснюється вибірково. Порядок здійснення дозабійного та післязабійного інспектування затверджується [органом виконавчої влади, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів](#).

1.9. Відповідальність

1.9.1. Відповідальність за недотримання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів несуть юридичні особи, фізичні особи-підприємці та фізичні особи.

Закон визначив перелік правопорушень та встановив розміри штрафів для операторів ринку за порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів *(раніше лише зазначалося, що за порушення вимог ЗУ № 771²¹ винні особи несуть цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність, передбачену законом).*

УВАГА! Передбачено, що оператори ринку зобов'язані компенсувати відповідно до закону шкоду, заподіяну споживачам внаслідок споживання харчового продукту, якщо судом буде доведено причинно-наслідковий зв'язок між цією шкодою і діяльністю та/або бездіяльністю оператора ринку, крім випадків, установлених законом.

1.9.2. **Закон** доповнено процедурою провадження у справах про порушення законодавства у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів.

²¹ Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» від 23.12.1997 № 771/97-ВР в редакції, яка діяла до набуття чинності ЗУ № 1602

1.10. Інші важливі питання

1.10.1. Встановлено чіткий перелік адміністративних послуг у сфері безпеки харчових продуктів.

1.10.2. Передбачено, що встановлення нових або скасування існуючих адміністративних послуг у сфері дії цього [Закону](#) здійснюється тільки шляхом внесення змін до нього.

1.10.3. Також [Закон](#) доповнено новою статтею, згідно з якою:

- відшкодування операторами ринку заподіяної шкоди (завданих збитків) здійснюється в порядку, встановленому [Цивільним кодексом України](#), [Господарським кодексом України](#), [Законом України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції»](#), іншими законодавчими актами;
- відшкодування шкоди (збитків), заподіяної (завданих) незаконними діями державних інспекторів, здійснюється в порядку, встановленому [Цивільним кодексом України](#).

II. ЗМІНИ ДО КОДЕКСІВ

2.1. Зміни, внесені до Кодексу України про адміністративні правопорушення

2.1.1. У статтях 15, 42, 231, 236, 242-1, 244-4, 244-7 і 259 Кодексу слова «санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм», «державних санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм» та «санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил» замінено словами «санітарних норм».

2.1.2 Скасовано адміністративну відповідальність за виробництво, зберігання, транспортування або реалізацію харчових продуктів чи продовольчої сировини, забруднених мікроорганізмами, іншими біологічними агентами, біологічно активними речовинами та продуктами біотехнологій понад гранично допустимі рівні (штраф на громадян – від 17 до 204 гривень з конфіскацією зазначеної продукції або без такої і на посадових осіб – від 102 до 425 гривень з конфіскацією зазначеної продукції або без такої).

2.1.3. Встановлено адміністративну відповідальність за:

- реалізацію незареєстрованих об'єктів санітарних заходів, передбачених [Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»](#) (штраф на фізичних осіб – від 765 до 1020 гривень);
- обіг непридатних харчових продуктів (штраф на фізичних осіб – від 510 до 765 гривень);
- порушення значень параметрів безпечності об'єктів санітарних заходів, встановлених законодавством про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів (штраф на фізичних осіб – від 850 до 1020 гривень).

2.1.4. Протоколи у справах про вищезазначені адміністративні правопорушення складатимуть уповноважені на те посадові особи ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, уповноважених підрозділів ветеринарної міліції.

Справи про вищезазначені адміністративні правопорушення розглядатимуть судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

2.1.5. На харчові продукти не будуть поширюватися статті 167, 169, 170 та 170-1 Кодексу, якими встановлена адміністративна відповідальність за:

- введення в обіг або реалізацію продукції, яка не відповідає вимогам стандартів;
- передачу замовнику або у виробництво документації, яка не відповідає вимогам стандартів;
- недодержання стандартів під час транспортування, зберігання і використання продукції;
- введення в обіг продукції, щодо якої немає сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання відповідності чи декларації про відповідність, а також неправомірне застосування національного знака відповідності.

2.2. Зміни, внесені до Господарського кодексу України

2.2.1. Встановлено, що підстави і порядок обмеження та зупинення діяльності суб'єктів господарювання, а також повноваження уповноважених органів приймати відповідні рішення встановлюються законом.

2.2.2. Виключено положення, згідно з яким ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, має право у випадках і порядку, передбачених законом, приймати обов'язкові рішення про припинення суб'єктом господарювання виробництва продукції (виконання робіт, послуг), відвантаження і реалізації товарів, що не відповідають вимогам нормативних актів.

2.2.3. У тексті [Кодексу](#) слова «державний стандарт» в усіх відмінках та числах замінено словами «національний стандарт» у відповідному відмінку та числі.

III. ЗМІНИ ДО ІНШИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ

3.1. Зміни до Закону України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції»

3.1.1. *Ветеринарно-санітарний* контроль та *ветеринарний* контроль при ввезенні (пересиланні) сільськогосподарської продукції на митну територію України замінюються *державним контролем*.

3.1.2. Виключено такі положення:

- при ввезенні (пересиланні) сільськогосподарської продукції на митну територію України *іноземні сертифікати* беруться до уваги виключно у випадках, коли взаємне визнання таких сертифікатів передбачено нормами відповідних міжнародних договорів;
- продукти, призначені для продажу населенню, що підпадають під визначення другої – двадцять першої груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), можуть бути випущені з-під митного контролю на територію України з країн, вільних від карантину, за умови наявності на тарі (коробках, упаковках, розфасовках), а у випадках, визначених Кабінетом Міністрів України, - безпосередньо на продукті відомостей про назву продукту, масу (об'єм), склад, із зазначенням переліку використаних у процесі виготовлення інших продуктів харчування, харчових добавок (консервантів), барвників тощо, вмісту хімічних речовин або сполук. Окремо наводяться відомості про енергомісткість, дату граничного строку використання, побічні ефекти споживання або про їх відсутність, назву харчових добавок (консервантів) за їх наявності, місце виготовлення, найменування й адресу виробника таких продуктів та посилання на власника торгової марки за його наявності, а стосовно віднесених до підакцизних товарів – відомості зазначаються згідно із законами України. Зазначені відомості мають бути виконані українською мовою за винятком торгової марки, логотипу компанії чи її назви або власної назви продукту, що можуть виконуватися іноземними мовами;
- продукти, які продаються населенню із порушенням вимог, встановлених статтею 4 [Закону](#), вважаються такими, що були ввезені в Україну із порушенням митних правил;
- Кабінет Міністрів України визначає та оприлюднює перелік харчових добавок (консервантів), продукти із вмістом яких не можуть бути ввезені на територію України.

3.1.3. Ввезення в Україну харчових продуктів та супутніх матеріалів здійснюється в порядку, визначеному [Законом](#).

3.2. Зміни до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»

3.2.1. Виключено положення про здійснення ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, моніторингу харчових продуктів, отриманих із застосуванням ГМО, за критерієм наявності в них тільки зареєстрованих ГМО джерел.

3.2.2. Із повноважень Кабінету Міністрів України виключено затвердження порядку:

- державної реєстрації продукції, отриманої з використанням ГМО;
- ввезення кормів і харчових продуктів та кормів, вироблених із ГМО.

3.2.3. Із повноважень ЦОВВ, що забезпечує формування державної політики у сфері ветеринарної медицини, безпечності харчових продуктів, виключено:

- здійснення нормативно-правового забезпечення у сфері нагляду (контролю) за дотриманням вимог стандартів, технічних умов, інших нормативних документів, пов'язаних з наявністю ГМО, під час заготівлі, зберігання, переробки, переміщення територією України сільськогосподарської продукції та здійснення експортно-імпортних операцій підприємствами всіх форм власності;
- затвердження переліку кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, у яких здійснюється контроль вмісту ГМО.

3.2.4. Із повноважень ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері безпечності харчових продуктів, виключено:

- підготовку пропозицій щодо затвердження переліку кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, у яких здійснюється контроль вмісту ГМО;
- здійснення державної реєстрації кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів, які містять ГМО або отримані з їх використанням.

3.2.5. У Державних реєстрах ГМО більше не реєструватимуться:

- засоби захисту рослин, отримані з використанням ГМО;
- харчові продукти, косметичні засоби, лікарські засоби, які містять ГМО або отримані з їх використанням;
- кормові добавки та ветеринарні препарати, які містять ГМО або отримані з їх використанням.

Надалі реєструватимуться ГМО, ГМО джерела харчових продуктів, кормів, кормових добавок та ветеринарних препаратів.

3.3. Зміни до Закону України «Про захист прав споживачів»

3.3.1. Звужено сферу дії Закону.

Дія Закону поширюватиметься на відносини між споживачами товарів (*крім харчових продуктів, якщо інше прямо не встановлено зазначеним Законом*), робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг.

3.3.2. Захист прав споживачів здійснюють: 1) ЦОВВ, що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері захисту прав споживачів, 2) ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, 3) місцеві державні адміністрації, 4) інші органи виконавчої влади, 5) органи місцевого самоврядування згідно із законом, а також 6) суди (*раніше – 1) ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, 2) Рада міністрів Автономної Республіки Крим, 3) місцеві державні адміністрації, 4) органи, що здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, 5) інші державні органи, 6) органи місцевого самоврядування згідно із законодавством, а також 7) суди*).

Захист прав споживачів у сфері безпечності та якості харчових продуктів, інформування про їх властивості, у тому числі маркування, здійснює ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері безпечності та якості харчових продуктів.

3.3.3. Скасовується вимога про зазначення гарантійного строку на етикетці. Гарантійний строк зазначатиметься в:

- паспорті на продукцію;
- будь-якому іншому документі, що додається до продукції.

3.3.4. У разі придбання споживачем непридатного харчового продукту продавець зобов'язаний замінити його на харчовий продукт, який є придатним до споживання, або повернути споживачеві сплачені ним кошти (*раніше – у разі придбання споживачем продовольчих товарів неналежної якості продавець зобов'язаний замінити їх на товари належної якості або повернути споживачеві сплачені ним гроші, якщо недоліки виявлено у межах строку придатності*).

3.3.5. Виключено положення, згідно з якими:

- у разі відсутності нормативних документів, нормативно-правових актів, що містять обов'язкові вимоги до продукції, використання якої може завдати шкоди життю, здоров'ю споживача, навколишньому природному середовищу, а також майну споживача, відповідні органи виконавчої влади, що здійснюють державний захист прав споживачів, зобов'язані негайно заборонити випуск і реалізацію такої продукції;
- забороняється змінювати строк служби (строк придатності), який зазначено на етикетці, упаковці або у супровідних документах на товар, а також вводити в обіг товари, строк придатності яких минув;
- якщо встановлено, що при додержанні споживачем правил використання, зберігання чи транспортування товарів (наслідків робіт) вони завдають або можуть завдати шкоди життю, здоров'ю, майну споживача чи навколишньому природному середовищу, виробник (виконавець, продавець) зобов'язаний негайно припинити їх виробництво (реалізацію) до

усунення причин заподіяння шкоди, а в необхідних випадках – вжити заходів щодо вилучення їх з обігу і відкликання у споживачів;

- якщо причини заподіяння шкоди усунути неможливо, виробник (виконавець) зобов'язаний зняти таку продукцію з виробництва, вилучити з обігу, відкликати у споживачів. У разі невиконання цих обов'язків зняття продукції з виробництва, вилучення з обігу і відкликання у споживачів проводиться за приписом органів виконавчої влади, що здійснюють контроль за безпекою продукції;
- продукти харчування, упаковані або розфасовані в Україні, повинні супроводжуватись інформацією про їх походження;
- порядок стягнення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів визначається Кабінетом Міністрів України.

3.3.6. Продукція, на яку *технічними регламентами* (раніше – актами законодавства або іншими нормативними документами) встановлено обов'язкові вимоги щодо забезпечення безпеки для життя, здоров'я споживачів, їх майна, навколишнього природного середовища і передбачено нанесення національного знака відповідності, повинна пройти встановлену процедуру оцінки відповідності.

3.3.7. Забороняється реалізація продукції без маркування національним знаком відповідності, якщо це передбачено технічним регламентом на відповідний вид продукції, та/або без проведення процедур оцінки відповідності, передбачених відповідним технічним регламентом (раніше – без маркування національним знаком відповідності та/або без сертифіката відповідності чи декларації про відповідність).

3.3.8. Скасовано вимогу про те, що інформація про продукцію повинна містити:

- найменування нормативних документів, вимогам яких повинна відповідати вітчизняна продукція;
- позначку про відсутність у складі харчових продуктів генетично модифікованих компонентів.

3.3.9. Інформація про продукцію, в тому числі, повинна містити дані про основні властивості продукції, номінальну кількість (масу, об'єм тощо), умови використання (раніше – дані про основні властивості продукції, а щодо продуктів харчування – про склад (включаючи перелік використаної у процесі їх виготовлення сировини, в тому числі харчових добавок), номінальну кількість (масу, об'єм тощо), харчову та енергетичну цінність, умови використання та застереження щодо вживання їх окремими категоріями споживачів, а також іншу інформацію, що поширюється на конкретний продукт).

3.3.10. На харчові продукти поширено дію наступних положень:

- продавець (виконавець), який реалізує продукцію, повинен обов'язково зазначати ціну кожної одиниці такої продукції або однієї категорії продукції та ціну однієї стандартної одиниці цієї продукції;
- написи щодо ціни реалізації продукції мають бути чіткими і простими для розуміння;
- ціна продукції повинна включати в себе всі податки та неподаткові обов'язкові платежі, які відповідно до законодавства сплачуються споживачем під час придбання відповідної продукції;

- на аукціонних торгах споживачам повинна повідомлятися стартова ціна продажу відповідного товару;
- ціна товару зазначається за одну упаковку товару, а якщо товар поставляється без упаковки – за одиницю вимірювання, яка звичайно застосовується до такого товару;
- у разі, коли за одну ціну пропонується кілька товарів, робіт або послуг чи їх поєднання або якщо продавець (виконавець) надає споживачеві при реалізації однієї продукції право одержати іншу продукцію за зниженою ціною, до споживача доводиться інформація щодо: 1) змісту та вартості пропозиції та у разі пропонування товарів, робіт або послуг за одну ціну – ціни таких товарів, робіт або послуг, взятих окремо; 2) умов прийняття пропозиції, зокрема строку її дії та будь-яких обмежень, включаючи обмеження щодо кількості;
- вживання понять «знижка» або «зменшена ціна» або будь-яких інших, аналогічних за значенням, дозволяється лише з додержанням таких умов: 1) якщо вони застосовуються до продукції, яку безпосередньо реалізує суб'єкт господарювання; 2) якщо такого роду знижка або зменшення ціни застосовується протягом визначеного та обмеженого періоду часу; 3) якщо ціна продукції є нижчою від її звичайної ціни;
- вживання поняття «розпродаж» або будь-яких інших, аналогічних йому, дозволяється лише з додержанням таких умов: 1) якщо здійснюється розпродаж усіх товарів у межах певного місця або чітко визначеної групи товарів; 2) якщо тривалість розпродажу обмежено в часі; 3) якщо ціни товарів, що підлягають розпродажу, є меншими від їх звичайної ціни;
- після публічного повідомлення про початок проведення розпродажу, застосування знижок або зменшення ціни до споживачів повинна доводитися інформація про ціну продукції, що була встановлена до початку проведення відповідного розпродажу, застосування знижок або зменшення ціни, а також ціну цієї ж продукції, встановлену після їх початку.

3.3.11. ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів, здійснює державний контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів (*раніше – спеціально уповноважений ЦОВВ у сфері захисту прав споживачів та його територіальні органи в областях, містах Києві та Севастополі, а на території Автономної Республіки Крим – орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері захисту прав споживачів здійснюють державний контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів*), забезпечує реалізацію державної політики щодо захисту прав споживачів і має право:

- давати суб'єктам господарювання обов'язкові для виконання приписи про припинення порушень прав споживачів;
- перевіряти додержання суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у сфері торгівлі і послуг, вимог нормативно-правових актів щодо безпеки продукції, а також правил торгівлі та надання послуг шляхом безперешкодного відвідування та обстеження відповідно до законодавства будь-яких виробничих, торговельних та складських приміщень таких суб'єктів (*раніше – перевіряти у суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг, у тому числі ресторанного господарства, якість продукції, додержання обов'язкових вимог щодо безпеки продукції, а також додержання правил торгівлі та надання послуг; безперешкодно відвідувати та обстежувати відповідно до законодавства будь-які виробничі, складські, торговельні та інші приміщення цих суб'єктів*);

- відбирати у суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг, зразки товарів, сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів для перевірки їхньої якості на місці або проведення незалежної експертизи у відповідних лабораторіях та інших установах, акредитованих на право проведення таких робіт згідно із законодавством, з оплатою вартості зразків і проведених досліджень (експертизи) за рахунок коштів державного бюджету. У разі встановлення за результатами проведених досліджень (експертизи) факту реалізації продукції неналежної якості та/або фальсифікованої суб'єкт господарювання, що перевірявся, відшкодовує здійснені за це витрати. Кошти відшкодовування витрат зараховуються до державного бюджету. Порядок відбору таких зразків визначається Кабінетом Міністрів України;
- проводити контрольні перевірки правильності розрахунків із споживачами за реалізовану продукцію, у тому числі харчові продукти, відповідно до Закону *(раніше – проводити контрольні перевірки правильності розрахунків із споживачами за реалізовану продукцію. У разі неможливості повернення продукції, яка була використана (одержана) під час контрольної перевірки, відшкодування затрат відноситься на результати діяльності суб'єктів господарювання. Порядок проведення таких перевірок визначається Кабінетом Міністрів України)*;
- одержувати безоплатно від суб'єктів господарювання, що перевіряються, копії необхідних документів, які характеризують якість продукції, сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, що використовуються для виробництва цієї продукції;
- припиняти відвантаження і реалізацію товарів, що не відповідають вимогам нормативних документів, до усунення суб'єктами господарювання виявлених недоліків;
- забороняти суб'єктам господарювання реалізацію споживачам продукції: 1) на яку відсутні документи, що засвідчують її відповідність вимогам нормативних документів; 2) на яку в нормативно-правових актах та нормативних документах встановлено обов'язкові вимоги щодо забезпечення безпеки життя, здоров'я, майна споживачів та охорони навколишнього природного середовища, якщо продукцію внесено до переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, але яка не має сертифіката відповідності (свідоцтва про визнання відповідності); 3) ввезеної на територію України без документів, які підтверджують її належну якість; 4) забороняти суб'єктам господарювання реалізацію неправильно маркованих харчових продуктів або непридатних харчових продуктів *(раніше – на яку строк придатності не зазначено або зазначено з порушенням вимог нормативних документів, а також товарів, строк придатності яких минув)*; 5) яка є фальсифікованою;
- приймати рішення про: 1) припинення суб'єктами господарювання сфери торгівлі і послуг, реалізації та виробництва продукції, що не відповідає вимогам нормативно-правових актів та нормативних документів, – до усунення виявлених недоліків; 2) тимчасове припинення діяльності суб'єктів господарювання сфери торгівлі (секцій, відділів), послуг, складів підприємств оптової і роздрібною торгівлі та організацій незалежно від форми власності, що систематично реалізують товари неналежної якості, порушують правила торгівлі та надання послуг, умови зберігання та транспортування товарів, – до усунення виявлених недоліків;
- опломбовувати у порядку, передбаченому законодавством, виробничі, складські, торговельні та інші приміщення суб'єктів господарювання сфери торгівлі і послуг, а також несправні, з неправильними показаннями, з пошкодженим повірочним тавром або без нього, чи з таким, строк дії якого закінчився, засоби вимірювальної техніки, за допомогою яких

здійснюється обслуговування споживачів, з подальшим повідомленням про це ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері метрології;

- подавати до суду позови щодо захисту прав споживачів;
- передавати матеріали перевірок на дії осіб, що містять ознаки кримінального правопорушення, органам досудового розслідування;
- накладати на винних осіб у випадках, передбачених законодавством, адміністративні стягнення.

3.3.12. Інші органи виконавчої влади здійснюють державний захист прав споживачів у межах своєї компетенції, визначеної законом (*раніше – законодавством*).

3.4. Зміни до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»

3.4.1. Із набуттям ЗУ № 1602 чинності положення Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» *не поширюються на харчові продукти, крім харчових продуктів, щодо яких проводяться санітарно-епідеміологічні розслідування захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєннями та радіаційним ураженням людей.*

3.4.2. Вживані у Законі терміни «державні стандарти» замінюються терміном «національні стандартами».

3.4.3. Виключено положення, згідно з якими:

- у разі, коли в державному стандарті відсутні необхідні обов'язкові вимоги безпеки для здоров'я і життя людини або зазначені вимоги не відповідають санітарним нормам, дія таких державних стандартів призупиняється відповідно до закону головним державним санітарним лікарем України, і вони підлягають скасуванню у встановленому законом порядку;
- кількість та якість питної води повинні відповідати вимогам державного стандарту;
- головні державні санітарні лікарі (їх заступники) можуть забороняти виробництво або обіг, а також вилучати з обігу харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, дієтичних добавок, допоміжних матеріалів для переробки харчових продуктів, а також допоміжних засобів та матеріалів для виробництва та обігу харчових продуктів на підставах та у порядку, що встановлені Законами України «Про безпечність та якість харчових продуктів» та «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»;
- за порушення санітарного законодавства або невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби на осіб, винних у вчиненні таких правопорушень, може бути накладено штраф у таких розмірах: 1) на посадових осіб – від 17 до 425 гривень; 2) на громадян – від 17 до 204 гривень;
- за реалізацію на території України імпортової продукції, яка не відповідає вимогам стандартів щодо безпеки для життя і здоров'я людей, санітарних норм, що діють в Україні, підприємство, підприємець, установа, організація сплачує штраф у розмірі 100% вартості реалізованої продукції.

3.4.4. Одним із основних напрямів діяльності державної санітарно-епідеміологічної служби є проведення санітарно-епідеміологічних розслідувань захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєнь та радіаційних уражень людей і здійснення контролю за усуненням їх причин та умов виникнення і поширення (*раніше – контроль за усуненням причин і умов виникнення і поширення інфекційних, масових неінфекційних захворювань, отруєнь та радіаційних уражень людей*).

3.5. Зміни до Закону України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»

3.5.1. Виключено перелік правопорушень у сфері вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції.

3.5.2. Встановлено, що особи, винні в порушенні законодавства про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільну, кримінальну відповідальність відповідно до закону. Посадові особи органів виконавчої влади у сфері вилучення з обігу неякісної та небезпечної продукції і подальшого поводження з нею несуть відповідальність відповідно до закону.

3.6. Зміни до Закону України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності»

3.6.1. Замість двох дозвільних документів (1) експлуатаційний дозвіл для операторів потужностей (об'єктів), що здійснюють в Україні діяльність з виробництва та/або обігу харчових продуктів, підконтрольних санітарній службі та (2) експлуатаційний дозвіл для операторів потужностей (об'єктів), що здійснюють виробництво харчових продуктів, підконтрольних ветеринарній службі, та для агропродовольчих ринків) запроваджується один єдиний експлуатаційний дозвіл, який видаватиметься компетентним органом відповідно до статті 23 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»).

3.7. Зміни до Закону України «Про питну воду та питне водопостачання»

3.7.1. Вода питна – це харчовий продукт, придатний для споживання людиною (*раніше – це вода, яка за органолептичними властивостями, хімічним і мікробіологічним складом та радіологічними показниками відповідає державним стандартам та санітарному законодавству*).

3.7.2. Виключено статтю 26, відповідно до якої для виробництва фасованої питної води використовується вода підземних джерел питного водопостачання або питна вода централізованого питного водопостачання, додатково оброблена з метою поліпшення її якості. На упаковці (тарі) фасованої питної води повинні зазначатися:

- дата виготовлення;
- строк придатності до споживання чи дата закінчення строку придатності до споживання;
- умови зберігання та показники якості;
- найменування та адреса виробника і місце її виготовлення;
- назва нормативного документа, який визначає вимоги щодо якості питної води;
- інша інформація, передбачена нормативними документами.

3.7.3.1. До системи стандартів у сфері питної води та питного водопостачання входять національні стандарти, міжнародні та регіональні стандарти, що визначають методики досліджень (випробувань) безпечності і якості питної води. Зазначені національні стандарти розробляються, затверджуються, переглядаються і змінюються відповідно до вимог [Закону України «Про стандартизацію»](#).

3.7.3.2. При цьому виключено положення, якими передбачено наступне:

- до системи стандартів у сфері питної води та питного водопостачання входять державні стандарти України та міжнародні стандарти, що визначають: 1) державний стандарт на питну воду; 2) державний стандарт на фасовану питну воду; 3) методи, методики і засоби контролю та оцінки якості питної води;
- державні стандарти на питну воду визначають перелік органолептичних, хімічних, мікробіологічних та радіологічних показників якості питної води, що підлягають обов'язковому контролю, їх гранично допустимі величини, додержання яких є безпечним для життя і здоров'я людини;
- державні стандарти на питну воду затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері технічного регулювання;
- державні стандарти у сфері питної води і питного водопостачання не поширюються на мінеральні води та води з місцевих джерел, які використовуються нецентралізовано;
- державні стандарти на питну воду періодично переглядаються один раз на 5 років з метою врахування та впровадження новітніх наукових досягнень у сфері впливу забруднюючих речовин на здоров'я людини, нових технологій очищення питної води і засобів контролю її якості;
- у процесі розроблення та перегляду стандартів на питну воду враховуються показники державних санітарних правил і норм, а також нормативні вимоги щодо якості питної води, прийняті в Європейському Союзі;

- державні стандарти у сфері питної води та питного водопостачання розробляються, приймаються, схвалюються, переглядаються, змінюються, їх дія припиняється в порядку, встановленому [Законом](#).

3.7.4. Замість «нормування показників якості питної води» запроваджується «затвердження показників безпечності та окремих показників якості питної води».

3.7.5. Державний контроль безпечності та якості питної води здійснюють органи місцевого самоврядування і органи виконавчої влади згідно з повноваженнями, встановленими [Законом](#) (*раніше – державний контроль якості питної води здійснюють органи місцевого самоврядування, органи державної санітарно-епідеміологічної служби*).

3.7.6. Перелік показників, за якими здійснюється виробничий контроль, порядок і періодичність його здійснення, визначаються органами державної санітарно-епідеміологічної служби.

3.7.7. У разі загрози виникнення надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, пов'язаної з шкідливими наслідками для джерел або систем питного водопостачання, чи в умовах такої ситуації здійснюється спеціальний виробничий контроль за показниками якості питної води, які в кожному конкретному випадку додатково визначаються [ЦОВВ](#), що формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері [охорони здоров'я](#) (*раніше – органами державної санітарно-епідеміологічної служби*).

IV. ЗМІНИ ДО ДЕКРЕТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

4.1. Зміни до Декрету Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію»

4.1.1. Встановлено, що положення Декрету не поширюються на продукцію, що є харчовим продуктом.

4.1.2. Обов'язкова сертифікація на відповідність вимогам нормативних документів проводиться органами з сертифікації незалежно від форми власності виключно в державній системі сертифікації (раніше – *сертифікація на відповідність вимогам нормативних документів проводиться виключно в державній системі сертифікації*).

4.1.3. Виключено положення, згідно з якими:

- повторні випробування за визначеними характеристиками цієї продукції не проводяться, крім випадків, коли відповідно до законодавства встановлена недостовірність результатів випробувань;

- реалізація харчових продуктів, виготовлених із застосуванням імпоротної продовольчої сировини та супутніх матеріалів, ввезених в Україну на підставі декларації про відповідність, виданої виробником продукції на кожен партію харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матеріалів, дозволяється виключно за наявності сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання відповідності, виданого або визнаного ЦОВВ з питань технічного регулювання або акредитованим в установленому порядку органом із сертифікації, який уповноважений на здійснення цієї діяльності в законодавчо регульованій сфері.

4.1.4. Відповідність продукції (товару), яка ввозиться і реалізується на території України, стандартам, що діють в Україні, має підтверджуватися сертифікатом відповідності чи свідоцтвом про визнання відповідності, виданим або визнаним ЦОВВ, що забезпечує формування державної політики у сфері технічного регулювання або акредитованим в установленому порядку органом із сертифікації, який уповноважений на здійснення цієї діяльності в законодавчо регульованій сфері.

4.1.5. ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, або акредитований в установленому порядку орган із сертифікації, який уповноважений на провадження цієї діяльності, включає дані про сертифіковану продукцію до Єдиного реєстру сертифікованої в Україні продукції на підставі сертифікатів відповідності, свідоцтв про визнання відповідності. Єдиний реєстр сертифікованої в Україні продукції розміщується на офіційному веб-сайті органу.

4.1.6. У тексті Декрету слова «державних стандартів» та «ЦОВВ з питань технічного регулювання» у всіх відмінках замінено відповідно словами «національний стандарт» та «ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання» у відповідному відмінку.